

Sygn. akt XXV C 2799/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2021 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie :

Przewodniczący: Sędzia Krystyna Stawecka

Protokolant : Magdalena Lińska

po rozpoznaniu na rozprawie zdalnej w dniu 23 września 2021 roku w

Warszawie

sprawy z powództwa E. W. i T. W.

**przeciwko (...) AG z siedzibą w W., prowadzący w Polsce działalność za pośrednictwem oddziału:
(...) AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce z siedzibą w W.**

o ustalenie i zapłatę;

1. Ustala, że umowa o kredyt hipoteczny o nr (...) z dnia 21 sierpnia 2008 roku, zawarta w dniu 25 sierpnia 2008 r. pomiędzy (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce z siedzibą w W. **a E. W. i T. W. – jest nieważna.**

2. Zasądza od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwotę

51.892,11 CHF (pięćdziesiąt jeden tysięcy osiemset dziewięćdziesiąt dwa i 11/100 franków szwajcarskich) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 lipca 2020 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 11.800 (jedenaście tysięcy osiemset) złotych z tytułu zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt XXV C 2799/18

UZASADNIENIE

Powodowie E. W. i T. W. pozwem z dnia 20 września 2017 r. (data prezentaty Sądu Okręgowego w Warszawie – k. 2), zmodyfikowanym następnie pismem procesowym z dnia 21 lutego 2020 r. (data nadania w urzędzie pocztowym – k. 660) wystąpili przeciwko (...) (...) z siedzibą w W., prowadzącemu działalność za pośrednictwem oddziału (...) AG (Spółka Akcyjna) w Polsce z siedzibą w W.:

1) o ustalenie, że zawarta przez powodów z poprzednikiem prawnym pozwanego – (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce z siedzibą w W. – umowa o kredyt hipoteczny nr (...) sporządzona w dniu 21 sierpnia 2008 r. - **jest nieważna;**

2) o zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kwoty **51.892,11 CHF** wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pisma powodów modyfikującego żądania pozwu z dnia 21 lutego 2020 r. do dnia zapłaty;

ewentualnie, na wypadek uznania przez Sąd, że ww. żądania są niezasadne, powodowie wnieśli:

3) o ustalenie, że postanowienia zawartej przez powodów z poprzednikiem prawnym pozwanego – (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce z siedzibą w W. – umowy o kredyt hipoteczny nr (...) sporządzonej w dniu 21 sierpnia 2008

r. oraz mającego do niej zastosowanie w dniu jej zawarcia Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) są bezzskuteczne wobec powodów w zakresie § 2 ust. 1 zd. 2 umowy oraz § 7 ust. 4 zd. 1-4, § 9 ust. 2 pkt 1 i § 13 ust. 7 Regulaminu;

4) o zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kwoty 41.332,81 zł z tytułu nadpłaconych rat wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 13 czerwca 2017 r. do dnia zapłaty oraz kwoty 23.638,68 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Powodowie wnieśli nadto o zasądzenie od pozwanego solidarnie na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko powodowie wskazali, że objęta sporem umowa kredytowa zawiera klauzule abuzywne, obejmujące zasady waloryzacji kwoty uruchamianego kredytu z PLN na CHF oraz z CHF na PLN. W ocenie powodów ww. umowa kredytowa jest nieważna z uwagi na jej sprzeczność z naturą stosunku obligacyjnego, brak oznaczoności w niej świadczenia powodów (sposób ustalania kursów CHF nie został określony w umowie) a także zastosowanie przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych, które to postanowienia kształtują prawa i obowiązki powodów jako konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszający ich interesy. Ponadto klauzule indeksacyjne naruszają art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, co stosownie do art. 58 k.c. skutkuje bezwzględną nieważnością czynności prawnej. Deficyt informacyjny na etapie zawierania umowy skutkuje również według powodów nieważnością umowy ze względu na naruszenie zasad współżycia społecznego. W ocenie powodów posiadają oni interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. w żądaniu ustalenia nieważności ww. umowy kredytowej lub abuzywności jej postanowień. (pozew – k. 2-11v, pismo procesowe z dnia 10.10.2017 r. – k. 243, replika na odpowiedź na pozew – k. 425-433, pismo procesowe z dnia 21.02.2020 r. – k. 655-659)

Pozwany (...) AG z siedzibą w W. konsekwentnie wnosił o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od strony powodowej na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego i kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 85,00 zł, według norm przepisanych.

Pozwany zaprzeczył zasadności powództwa podnosząc, że łącząca strony umowa jest w całości ważna, nie zawiera klauzul abuzywnych. Powodowie zaciągając zobowiązanie byli świadomi ryzyka kursowego, dwukrotnie złożyli oświadczenia w tym przedmiocie. Umowa była indywidualnie negocjowana w zakresie mechanizmu indeksacji. Strona powodowa nie wykazała, aby pozwany bank rażąco naruszył interesy konsumenta i aby stosował zawyżony kurs przeliczeniowy waluty indeksacyjnej. Pozwany zaprzeczył twierdzeniom powodów odnośnie niewypełnienia przez bank jego obowiązków informacyjnych, a także ukształtowania treści spornej umowy kredytowej w sposób niejednoznaczny, sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający interesy powodów. Zakwestionowano również twierdzenia powodów odnośnie dowolności pozwanego w kształtowaniu tabeli kursowej oraz o dopuszczeniu się przez pozwany bank nieuczciwych praktyk rynkowych. W ocenie strony pozwanej wytoczenie powództwa jest następstwem wzrostu kursu waluty frank szwajcarski, zaś po stronie pozwanego banku brak jest bezpodstawnego wzbogacenia. Pozwany podnosił, że powodowie nie posiadają interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. w formułowaniu roszczeń o ustalenie, bowiem przysługują im dalej idące roszczenia o zapłatę. Nawet w przypadku stwierdzenia bezzskuteczności klauzul indeksacyjnych w ich miejsce mogą wejść przepisy o charakterze dyspozytywnym. Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powodów. (odpowiedź na pozew – k. 252-274v, pismo procesowe z dnia 23.11.2018 r. – k. 608-618v, pismo procesowe z dnia 10.08.2020 r. – k. 663-676)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Poprzednik prawny pozwanego - (...) S.A. w W. Oddział w Polsce - w pierwszej połowie 2008 roku posiadał w swojej ofercie hipoteczne kredyty złotowe – oprocentowane zmienną stopą referencyjną WIBOR oraz hipoteczne kredyty waloryzowane kursem walut obcych w tym CHF, oprocentowane zmienną stopą referencyjną LIBOR dla CHF (dowód:

§ 2 i 4 Regulaminu – k. 25-33; oświadczenie kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką – k. 299).

Powodowie w 2008 r. podjęli decyzję o kupnie większego mieszkania. Powodowie posiadali wcześniej kredyt hipoteczny na zakup ich pierwszego mieszkania zaciągnięty w innym banku również we frankach szwajcarskich. Powodowie udali się do pośrednika kredytowego, który zaoferował im kredyt indeksowany kursem waluty CHF, wskazując, że powodowie nie posiadają zdolności kredytowej do otrzymania kredytu w złotych polskich. Powodowie byli zapewniani, że waluta CHF jest stabilna oraz bezpieczna, a raty kredytu indeksowanego są niższe aniżeli raty kredytu złotowego (dowód: częściowo wniosek o kredyt hipoteczny – k. 293-297; zeznania powoda T. W. w charakterze strony – k. 686-690; zeznania powódki E. W. w charakterze strony – k. 690-691).

Powodowie z pomocą pośrednika kredytowego uzupełnili w dniu 29 lipca 2008 r. szablon wniosku kredytowego – stosowanego przez poprzednika prawnego pozwanego. **Wnioskowana kwota kredytu wynosiła 600.000,00 zł.** W rubryce wnioskowana waluta kredytu zaznaczono pole „CHF”. Jako cel kredytu wskazano zakup lokalu mieszkalnego na rynku pierwotnym – 528.000,00 zł, modernizacja (remont, rozbudowa, adaptacja) – 70.000,00 oraz refinansowanie poniesionych wydatków na cele mieszkaniowe – 2.000,00 zł. W rubryce wniosku „Produkt” zaznaczono pole (...) (dowód: wniosek o kredyt hipoteczny – k. 293-297; zeznania powoda T. W. w charakterze strony – k. 686-690; zeznania powódki E. W. w charakterze strony – k. 690-691).

Przy składaniu wniosku kredytowego w dniu 29 lipca 2008 r. powodowie złożyli na formularzu banku oświadczenie, że zostali zapoznani przez pracownika banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej, oraz, że będąc świadomi ryzyka kursowego rezygnują z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonują wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej, że znane są im postanowienia „Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...)” w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej, że zostali poinformowani, że aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach banku. W ramach przedmiotowego oświadczenia powodowie potwierdzili również, że są świadomi, że ponoszą ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt, że ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość raty spłaty kredytu, że kredyt zostanie im wypłacony w złotych na zasadach opisanych w ww. regulaminie, a saldo zadłużenia kredytu wyrażone jest w walucie obcej, raty kredytu wyrażone w walucie obcej i podlegają spłacie w złotych na zasadach opisanych w ww. regulaminie (dowód: oświadczenie wnioskodawcy związane z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej z dnia 29.07.2008 r. – k. 291-292).

Poprzednik prawny pozwanego wydał w dniu 20 sierpnia 2008 r. pozytywną decyzję kredytową (dowód: decyzja kredytowa – k. 298).

W dniu **25 sierpnia 2008 r.** (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce z siedzibą w W. (poprzednik prawny pozwanego) oraz powodowie T. W. i E. W. jako kredytobiorcy zawarli sporządzoną w dniu 21 sierpnia 2008 r. **Umowę o kredyt hipoteczny nr (...)**. (okoliczności bezsporne; dowód: umowa – k. 19-24; regulamin – k. 25-33; załącznik do ww. umowy „Warunki udzielania elastycznego Kredytu Domowego” – k. 36-39; oświadczenie kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką – k. 299).

Bank udzielił kredytobiorcom na mocy tej umowy kredytu w kwocie, na cel i na warunkach określonych w umowie, zaś kredytobiorcy zobowiązali się do korzystania z kredytu na warunkach określonych w umowie i regulaminie oraz zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami, opłatami, prowizjami i innymi kosztami w terminach spłaty określonych w umowie. Określenia użyte w umowie mają znaczenie nadane im w „Regulaminie kredytu hipotecznego udzielonego przez (...), który stanowi integralną część umowy (dowód: § 1 ust. 1 i 2 umowy).

Bank zobowiązał się oddać do dyspozycji kredytobiorców kwotę w wysokości 600.000,00 zł, przy czym postanowiono, że kredyt jest indeksowany do waluty obcej CHF (dowód: § 2 ust. 1 umowy). Kredyt został przeznaczony na zakup lokalu mieszkalnego na rynku pierwotnym określonego w § 2 ust. 5 umowy i refinansowanie poniesionych wydatków na cele mieszkaniowe, modernizację (dowód: § 2 ust. 2, § 2 ust. 5 umowy). Okres kredytowania został

określony na 480 miesięcy (dowód: § 2 ust. 3 umowy). Oprocentowanie kredytu zostało określone według zmiennej stopy procentowej, która na dzień sporządzenia umowy wynosiła 3,99833 % w stosunku rocznym. Zmienna stopa procentowa ustalana była jako suma stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) oraz stałej marży banku w wysokości 1,25 punktów procentowych, oprocentowanie kredytu ulegało zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF), przy czym szczegółowe zasady naliczania odsetek, ustalania wysokości oprocentowania oraz zasady zmiany oprocentowania zostały określone w regulaminie (dowód: § 3 ust. 1-3 umowy).

W umowie zapisano, że kredytobiorcy dokonują spłaty rat kredytu obejmujących część kapitałową oraz odsetkową w terminach i wysokościach określonych w umowie, spłata kredytu następuje w miesięcznych ratach równych, w okresie karencji kapitału płatne są wyłącznie raty odsetkowe, kredyt podlega spłacie w 480 ratach spłaty oraz, że raty kredytu i inne należności związane z kredytem pobierane są ze wskazanego rachunku bankowego, a kredytobiorcy są zobowiązani do utrzymywania wystarczających środków na tym rachunku uwzględniając możliwe wahania kursowe w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej (dowód: § 6 ust. 1-4 i ust. 6 umowy).

W umowie zastrzeżono, że wszystkie zmiany wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności, za wyjątkiem zmian w regulaminie, zmian w taryfie, zmian oprocentowania i innych przypadków przewidzianych w umowie lub regulaminie (dowód: § 14 umowy).

Zgodnie z umową, w zakresie nieuregulowanym umową zastosowanie mają postanowienia „Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...), zaś kredytobiorcy oświadczyli w umowie, że w dniu podpisania umowy otrzymali ww. regulamin i aktualną na dzień sporządzenia umowy Taryfę i zapoznali się z nimi (§ 15 ust. 1 i 2 umowy).

W § 2 pkt 2 regulaminu (k. 25) zdefiniowano „kredyt indeksowany do waluty obcej” jako „kredyt, oprocentowany według stopy procentowej, opartej na stopie referencyjnej, dotyczącej waluty innej niż złote, którego wypłata oraz spłata odbywa się w złotych w oparciu o kurs waluty obcej do złotych, według Tabeli”, a w **§ 2 pkt 12 regulaminu** zdefiniowano „Tabelę” jako „Tabelę kursów walut obcych obowiązującą w Banku”. W § 2 pkt 17 Regulaminu „stopę referencyjną” zdefiniowano jako stopę, od której zmienności zależy wysokość zmiennej stopy procentowej, zgodnie z postanowieniami regulaminu, określoną jako (pkt b) "LIBOR" – stopa procentowa, według której banki gotowe są udzielać pożyczek w walutach wymienialnych (np. we frankach szwajcarskich - CHF) innym bankom na londyńskim rynku bankowym, przy czym indeks przy nazwie stopy oznacza okres, jakiego dotyczy stopa, np. (...) 3M – trzy miesiące; Stopa LIBOR ustalana jest w dni robocze na podstawie stóp zgłaszanych przez uczestników fixingu organizowanego przez (...) Stowarzyszenie (...) ((...)) i podawana jest ok. godz. 11 czasu londyńskiego przez serwis (...). W myśl § 2 pkt 18 regulaminu, „marża banku” to wartość ustalona przez bank, określona w punktach procentowych, która zgodnie z postanowieniami regulaminu jest składową zmiennej stopy procentowej.

Zgodnie z § 4 ust. 1 regulaminu, kredyt udzielany jest w złotych. Na wniosek wnioskodawcy bank udziela kredytu indeksowanego do waluty obcej. W przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej wnioskodawca wnioskuje o kwotę kredytu wyrażoną w złotych, z zaznaczeniem, iż wniosek dotyczy kredytu indeksowanego do waluty obcej.

W myśl **§ 7 ust. 4 regulaminu** (k. 27-28), w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, **wypłata kredytu następuje w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu**. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, stosuje się kurs nie niższy niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty poszczególnych transz. Saldo zadłużenia z tytułu kredytu wyrażone jest w walucie obcej i obliczane jest według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, saldo zadłużenia z tytułu kredytu obliczane jest według kursów stosowanych przy wypłacie poszczególnych transz. Aktualne saldo zadłużenia w walucie kredytu kredytobiorca otrzymuje listownie na podstawie postanowień § 11.

Stosownie do § 9 ust. 1 regulaminu (k. 28), **raty spłaty kredytu pobierane są z rachunku bankowego kredytobiorcy, prowadzonego w złotych, wskazanego w umowie, zaś stosownie do § 9 ust. 2 regulaminu, w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej: 1) raty kredytu podlegające**

splacie wyrażone są w walucie obcej i w dniu wymagalności rat kredytu pobierane są z rachunku bankowego, o którym mowa w ust. 1, według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu, 2) jeżeli dzień wymagalności raty kredytu przypada na dzień wolny od pracy, stosuje się kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w banku na koniec ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu.

W myśl przepisu **§ 13 ust. 7 regulaminu** (k. 29), w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wcześniejsza spłata dokonywana jest w oparciu o kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w banku w momencie realizacji dyspozycji.

Według § 14 regulaminu bank na wniosek kredytobiorcy, może wyrazić zgodę na zmianę waluty kredytu, z zastrzeżeniem postanowień ust. 2-4 § 14 regulaminu. Zmiana waluty kredytu realizowana jest na podstawie pisemnej dyspozycji kredytobiorcy złożonej w placówce banku. Obliczenie kwoty kapitału po zmianie waluty kredytu następuje w przypadku zmiany waluty kredytu z waluty obcej na złote - według kursu sprzedaży waluty obcej do złoty, zgodnie z Tabelą obowiązującą na 2 dni robocze przed dniem realizacji zmiany umowy kredytu.

Przy podpisywaniu umowy powodowie złożyli na formularzu banku pisemne oświadczenie, że w związku z zawarciem umowy o kredyt hipoteczny oprocentowany zmienną stopą procentową zostali zapoznani przez pracownika banku z kwestią ryzyka zmiany stopy procentowej i są świadomi ponoszenia ryzyka zmiany stopy procentowej w związku z ww. umową, która ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu, a także oświadczenie, że w związku z zawarciem umowy o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej zostali zapoznani przez pracownika banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz że: będąc w pełni świadomym ryzyka kursowego rezygnują z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonują wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej, znane są im postanowienia umowy o kredyt hipoteczny oraz „Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej, zostali poinformowani, że aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach banku, są świadomi, że ponoszą ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt, ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu, kredyt zostanie wypłacony w złotych na zasadach opisanych w ww. regulaminie, saldo zadłużenia kredytu wyrażone jest w walucie obcej, raty kredytu wyrażone są w walucie obcej i podlegają spłacie w złotych na zasadach opisanych w ww. regulaminie (dowód: oświadczenie kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką – k. 299).

W 2008 r. w (...) oferowane były kredyty złotówkowe oraz indeksowane kursem franka szwajcarskiego. W przypadku skorzystania z kredytu indeksowanego, wpływ na ukształtowanie zobowiązania klienta (rat kredytowych i salda kredytu) miało ukształtowanie kursu. Im wyższy kurs tym wyższe było zobowiązanie klienta. Do dokonywania przeliczeń bank stosował własną tabelę. Tabele kursowe tworzone były w oparciu o benchmark. Bank pobierał aktualne notowanie (...) i (...) z konkretnego dnia. To były wartości, do których bank dodawał i odejmował trzy poziomy buforów. Pierwszy bufor używany był do tworzenia kursu na cały dzień, drugi bufor służył do pokrycia kosztów zamrożonych pieniędzy czy opłat składanych w izbie rozliczeń, zaś trzeci bufor wynikał z typowej pozycji danego podmiotu i stanowił „narzut”, który był przychodem banku. Bank nie brał pod uwagę średniego kursu NBP. Klienci nie byli informowani o dokładnym mechanizmie tworzenia kursu. Bank nie negocjował z klientami kursu spłaty. Klienci nie otrzymywali harmonogramu na cały okres kredytowania. (zeznania A. S. w charakterze świadka na rozprawie w dniu 23.10.2018 r. – k. 522-531, transkrypcja protokołu z rozprawy z dnia 23.10.2018 r. – k. 627v-643v).

Poprzednik prawny pozwanego banku nie przedstawił powodom w symulacji tego, jak będzie kształtować się wysokość salda ekonomiczne kredytu w przypadku wzrostu kursu waluty CHF, jak w praktyce ryzyko kursowe może wpływać na wysokość raty kredytu. Powodowie nie byli także poinformowani o tym, w jaki sposób bank ustala kursy wymiany waluty CHF w Tabeli kursowej, dlaczego w ramach indeksacji świadczeń stosowany jest różnorodny kurs CHF (dowód: częściowo oświadczenie kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką – k. 299;

zeznania powoda T. W. w charakterze strony – k. 686-690; zeznania powódki E. W. w charakterze strony – k. 690-691).

Kredyt został wypłacony powodom w trzech transzach. Pierwsza transza kredytu w kwocie 528.000,00 zł została wypłacona powodom w dniu 25 września 2009 r., co po przeliczeniu po kursie CHF dało 263.802,15 CHF. Druga transza kredytu w kwocie 50.000,00 zł została wypłacona powodom w dniu 22 października 2008 r., co po przeliczeniu po kursie CHF dało 21.497,05 CHF. Trzecia transza kredytu w kwocie 22.000,00 zł została wypłacona powodom w dniu 14 listopada 2008 r., co po przeliczeniu po kursie CHF dało 9.165,52 CHF. Po wypłacie wszystkich trzech transz kredytu saldo zadłużenia powodów zostało ustalone przez pozwanego na kwotę 294.464,72 CHF. (dowód: wyciąg z rachunku gotówkowego – k. 44, 45 i 46v).

Ustawa z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 165, poz. 984), która weszła w życie dnia 26 sierpnia 2011 r. wprowadziła następujące zmiany w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665, z późn. zm.): w art. 69 w ust. 2 po pkt 4 dodano pkt 4a w brzmieniu: w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Po ust. 2 dodano ust. 3 w brzmieniu: w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. W tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku. Artykuł 4 stanowił zaś, że w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b prawa bankowego, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki.

W dniu 19 września 2011 r. we wszystkie prawa i obowiązki (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce, na podstawie art. 42e ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe wstąpił (...) S.A. Następnie z dniem 31 grudnia 2012 r. (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. połączył się zgodnie z art. 124 ustawy Prawo bankowe oraz w trybie ustawy Kodeks spółek handlowych z (...) S.A. Wskutek niniejszego połączenia nastąpiło przeniesienie całego majątku (...) S.A. jako banku przejmowanego na rzecz (...) Bank (...) S.A. jako banku przejmującego (okoliczność bezsporna; informacja o przekształceniu z dnia 14.11.2011 r. – k. 18; KRS – k. 15-17, 275-288v, 538-545; plan podziału banku – k. 546-607).

W dniu 14 listopada 2011 r. strony zawarły aneks nr 1 do spornej umowy kredytowej. Postanowiły w nim, że spłata udzielonego kredytobiorcom kredytu indeksowanego do waluty obcej następowała będzie w walucie obcej CHF, do której kredyt jest indeksowany. Kredytobiorcy zobowiązali się do posiadania rachunku bankowego w walucie obcej, do której indeksowany jest kredyt, prowadzonego przez bank i służącego do obsługi kredytu przez cały okres, w którym obowiązuje spłata rat kredytu w walucie obcej CHF. Ustalono, iż raty spłaty kredytu pobierane będą z rachunku bankowego w walucie CHF zgodnie z obowiązującym harmonogramem. Kwota w walucie obcej pobrana każdorazowo z rachunku bankowego na poczet spłaty raty kredytu powoduje pomniejszenie o tę samą kwotę zadłużenia z tytułu kapitału oraz odsetek wyrażonego w walucie obcej, ewidencjonowanego na rachunku kredytowym (§ 1 aneksu). Aneks miał wejść w życie w dniu jego podpisania przez strony, jeżeli zostanie on podpisany przez strony w terminie 30 dni od daty jego sporządzenia wskazanej w treści aneksu, z zastrzeżeniem, że zmiana sposobu spłaty kredytu zacznie obowiązywać od pierwszej raty spłaty kredytu, której termin wymagalności przypada po upływie 14 dni od dnia niniejszego wejścia w życie aneksu (dowód: aneks nr 1 z dnia 14.11.2011 r. - k. 40-43).

(...) AG z siedzibą w W. wykonujący działalność w ramach Oddziału (...) AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce jest następcą prawnym (...) Bank (...) S.A. w W. (okoliczność bezsporna).

Pismem z dnia 24 maja 2017 r. w związku z abuzywnymi postanowieniami zawartymi w spornej umowie kredytowej powodowie wezwali pozwanego do zapłaty kwoty 114.817,15 zł tytułem zwrotu świadczeń nienależnych wynikających z pobierania przez bank rat spłaty kredytu w zawyżonej wysokości oraz zwrócili się z wnioskiem o wskazanie wysokości rat spłaty kredytu i kwoty całkowitej spłaty kredytu obliczonych z uwzględnieniem okoliczności, że zastosowane w umowie postanowienia § 7 ust. 4 i § 9 ust. 2 regulaminu nie wiążą powodów, w terminie 14 dni od dnia doręczenia ww. pisma pozwanemu. Pismem z dnia 31 maja 2017 r. pozwany bank odmówił jednak uwzględnienia żądań powodów. (dowód: pismo powodów z dnia 24.05.2017 r. wraz z dowodem nadania i doręczenia – k. 231-234v; pismo pozwanego banku z dnia 31.05.2017 r. – k. 235-236)

Powodowie w okresie od dnia 25 września 2008 r. do dnia 25 listopada 2011 r. spłacali przedmiotowy kredyt w złotych polskich i w tym okresie spełnili na rzecz banku tytułem spłaty objętego sporem kredytu świadczenia pieniężne w łącznej wysokości **104.499,09 zł**. Od dnia 25 grudnia 2011 r., tj. poczynszy od podpisaniu aneksu nr 1 z dnia 14 listopada 2011 r., do dnia 25 sierpnia 2017 r. powodowie spłacali przedmiotowy kredyt bezpośrednio w walucie CHF i w tym okresie spłacili łączną kwotę w wysokości **51.892,11 CHF**. (dowód: wyciągi z rachunku gotówkowego w PLN za okres od dnia 01.09.2008 r. do dnia 30.11.2011 r. – k. 44-92v, 127-142; wyciągi z rachunku w walucie obcej CHF za okres od dnia 01.12.2011 r. do dnia 30.04.2014 r. – k. 93-121, 143-153; wydruk historii spłat rat kredytu za okres od dnia 25.05.2014 r. do dnia 25.08.2017 r. – k. 122-123, 153-161; historia konta bankowego powodów za okres od dnia 23.09.2015 r. do dnia 25.08.2017 r. – k. 124-126v)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów:

Sąd uznał za wiarygodne obiektywne dowody z wymienionych dokumentów, jako że nie budziły one wątpliwości co do ich autentyczności i nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania. Zważywszy, iż zasadniczy spór między stronami koncentrował się na kwestiach prawnych, a nie faktycznych, Sąd nie miał uzasadnionych podstaw, aby kwestionować wartości powyższych dowodów.

Sąd dowody z dokumentów i wydruków złożone do akt sprawy, a nie powołane w treści uzasadnienia, pominął jako irrelevantne dla rozstrzygnięcia. Przedmiotowe dowody w zakresie okoliczności faktycznych, nic nie wnosily do postępowania, gdyż nie odnosiły się do bezpośredniej relacji powodów z pozwanym oraz poprzednikiem prawnym pozwanego. W przypadku natomiast wykładni prawa, w żaden sposób nie wiązały Sądu rozpoznającego przedmiotowe powództwo. Zawierały one bowiem oceny prawne związane z problematyką umów kredytu indeksowanego i denominowanego w ogólności bądź dotyczyły wykładni postanowień umowy, które to czynności były zastrzeżone dla orzekającego Sądu, w żaden sposób nie przyczyniały się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych rozpatrywanego przypadku. Sąd pominął dowody ze zmian regulaminu przedłożone przez pozwanego. Treść stosunku prawnego łączącego strony podlega bowiem ocenie według stanu z dnia zawarcia umowy. Późniejsze jednostronne zmiany regulaminu przez pozwanego nie mają żadnego znaczenia dla oceny roszczeń powodów. Na marginesie należy dodać, że zmiany te były przy tym według Sądu niedopuszczalne, gdyż bank mógł jednostronnie wpływać na treść postanowień określających w zasadzie dowolny parametr stosunku prawnego (w tym np. treść klauzul indeksacyjnych – ***nieuregulowanych w akcie umowy, tylko w regulaminie***), a tym samym dowolnie oddziaływać na świadczenie główne kredytobiorców w postaci spłaty rat kredytu. Akt umowy wymagał natomiast do zmiany warunków kredytowania formy pisemnej pod rygorem nieważności aneksu podpisanego przez obie strony.

Za podstawę ustaleń Sąd przyjął również zeznania powodów T. W. i E. W. złożone w charakterze strony, w których powodowie przekazali informacje co do celu zaciągnięcia przez nich przedmiotowego kredytu, okoliczności zawierania spornej umowy kredytu, braku negocjowania szczegółowych warunków umowy oraz zawarcia umowy przy wykorzystaniu wzorca stosowanego przez bank. Wyjaśnienia powodów były zgodne z dowodami z dokumentów, a nie zostały przedstawione dowody wykazujące odmienny stan faktyczny w tym zakresie.

Sąd dał także wiarę zeznaniom świadka A. S., który przedstawił ogólne zasady ustalania przez pozwany bank kursów franka szwajcarskiego w tabelach kursowych pozwanego banku i jego poprzednika prawnego, gdyż zeznania te cechowały się znacznym stopniem szczegółowości, były wewnętrznie spójne i logiczne i nie były kwestionowane

przez strony postępowania. Zeznania świadka, który nie zajmował się oferowaniem kredytów, nie miały jednak istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Podkreślić także należy, iż świadek zeznał jedynie na okoliczność ogólnych zasad postępowania banku przy zawieraniu umów kredytowych, jednak z uwagi na to, że świadek nie brał udziału w zawieraniu spornej umowy kredytowej przez powodów (oraz w procesie oferowania im produktu bankowego), nie posiadał on wiedzy na temat konkretnego stosunku prawnego łączącego strony niniejszego postępowania.

Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. pominął zawnioskowany przez stronę powodową (pkt 7 pozwu) oraz przez stronę pozwaną (pkt VI odpowiedzi na pozew) dowód z opinii biegłego sądowego, uznając go za nieistotny dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy z uwagi na uwzględnienie roszczenia głównego o stwierdzenie nieważności umowy i zastosowanie teorii dwóch kondykcji przy roszczeniu o zapłatę. Zgodnie z zawnioskowaną przez stronę powodową tezą dowodową, biegły ten miał wykazać wysokość nadpłaty powodów poprzez porównanie kwot faktycznie uiszczonych przez powodów na rzecz banku tytułem spłaty rat kredytowych a kwotami, jakie miałyby być przez nich uiszczone w sytuacji pominięcia postanowień związanych z indeksacją kursem CHF i zastosowania pozostałych postanowień umownych. Na gruncie zawartej przez strony umowy kredytu brak było podstaw do przyjęcia wskazanej konstrukcji kredytu, a ponadto okoliczności objęte ww. tezą dowodową z opinii biegłego, w sytuacji uznania umowy kredytu za nieważną, a tym samym uwzględnienia przez Sąd roszczenia głównego wywiedzonego przez powodów w piśmie modyfikującym żądania pozwu, pozostawały bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Jako że roszczenie główne o ustalenie nieważności umowy podlegało uwzględnieniu, zbędnym było zatem prowadzenie postępowania dowodowego w celu wykazania zasadności roszczenia ewentualnego o zapłatę. Również za nieistotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy Sąd uznał zawnioskowany przez stronę powodową (pkt 8 pozwu) dowód z pisemnej informacji na temat wartości stóp referencyjnych LIBOR 3M przyjętych dla obliczenia wysokości rat spłaty przedmiotowego kredytu wymagalnych w okresie od 25 lipca 2014 r. do 25 czerwca 2015 r. oraz od 25 lipca 2017 r. do 25 sierpnia 2017 r. (postanowienie dowodowe – k. 690)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo główne w niniejszej sprawie podlegało uwzględnieniu w całości, zgodnie ze zmienionym żądaniem powodów z 25 lutego 2020 r. na k. 665 a.s.

Podstawowym żądaniem powodów było ustalenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...) zawartej w dniu 25 sierpnia 2008 r. z pozwanym bankiem indeksowanym kursem CHF na warunkach określonych w umowie kredytu, a w związku z ustaleniem nieważności umowy – również zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów nienależnie pobranych świadczeń w postaci kwoty 51.892,11 CHF. W świetle powyższego w pierwszej kolejności zostanie przedstawiona ocena roszczenia

o ustalenie nieważności umowy w całości, odnośnie którego pierwszorzędną kwestią było ustalenie, czy powodowie występując z tymże żądaniem, posiadali interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. W ocenie Sądu odpowiedź na to zagadnienie jest pozytywna.

Jedną z przesłanek badanych przy rozważaniu celowości skorzystania z powództwa

o ustalenie jest znaczenie, jakie wyrok ustalający wywarłby na sytuację prawną zainteresowanego takim rozstrzygnięciem. O występowaniu interesu prawnego świadczy możliwość stanowczego zakończenia na tej drodze sporu, natomiast przeciwko jego istnieniu - możliwość uzyskania pełniejszej ochrony praw w drodze innego powództwa (zob. m.in. wyrok SN z 15 października 2002 r. II CKN 833/00, Lex nr 483288; wyrok SN z 30 listopada 2005 r. III CK 277/05, Lex nr 346213; wyrok SN z 02 lutego 2006 r. II CK 395/05, Lex nr 192028; wyrok SN z 29 marca 2012 r., I CSK 325/11, Lex nr 1171285; wyrok SN z 05 września 2012 r., IV CSK 589/11, Lex nr 1232242).

Innymi słowy interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni stronie powodowej ochronę jej prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Postępowanie cywilne oparte jest bowiem na założeniu, że realizacja praw na drodze sądowej

powinna być celowa i możliwie prosta, udzielana bez mnożenia postępowań. Założenie to realizuje wymaganie wykazania interesu prawnego w wypadku żądania ustalenia istnienia (nieistnienia) stosunku prawnego lub prawa i przyjęcie jako zasady, że możliwość uzyskania skuteczniejszej ochrony w drodze innego powództwa podważa interes prawny w żądaniu ustalenia.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy, nie ulega wątpliwości, że powodom przysługuje w sprawie interes prawny - w opisywanym wyżej znaczeniu - w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu. Jako, że pomiędzy stronami istnieje spór co do ważności umowy kredytu, która formalnie wiąże i powinna być wykonywana, to jedynie sądowy wyrok ustalający nieważność umowy może uregulować sytuację prawną stron, kończąc spór w przedmiocie związania stron umową, w tym w szczególności co do obowiązku dalszego płacenia rat kredytowych. Skutku takiego nie byłoby w stanie wywołać nawet zasądzenie całości lub choćby części zapłaconych nienależnie przez kredytobiorców na rzecz banku świadczeń. W tej sytuacji w ocenie Sądu powodowie mają prawo do uzyskania odpowiedzi na pytanie, czy umowa kredytowa ich wiąże, a jeśli tak, to w jakim zakresie i na jakich warunkach powinna być wykonywana, lub wykonana. Najlepszą drogą prawną uzyskania odpowiedzi na te pytania jest powództwo o ustalenie. Zdaniem Sądu powództwo o zapłatę nie daje pełnej ochrony praw powodów w sposób prosty i łatwy. Natomiast sprawa o ustalenie daje powodom możliwość uzyskania pełnej ochrony w każdej ze sfer umowy, które obiektywnie budzą wątpliwości.

Umowa kredytowa uregulowana została w art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, zgodnie z którym przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Na mocy powyższego jako essentialia negotii umowy kredytu należy wymienić ściśle oznaczenie kwoty i waluty kredytu.

W niniejszej sprawie na mocy zawartej przez strony umowy wskazano, że Bank udzielił kredytobiorcom kredytu **w kwocie 600.000,00 zł** indeksowanego kursem CHF na warunkach określonych w umowie i regulaminie. Uruchomienie kredytu miało nastąpić w złotych polskich (PLN) przy jednoczesnym przeliczeniu w dniu wypłaty na walutę wskazaną w umowie kredytu według **kursu nie niższego niż kurs kupna** zgodnie z kursem obowiązującym w pozwanym banku w wypłaty środków w dniu uruchomienia kredytu (**§ 7 ust. 4 Regulaminu**). Zapis ten świadczy zatem o niedokładnym (nieprecyzyjnym) określeniu wysokości kredytu udzielonego przez bank w walucie PLN. Jednocześnie, zgodnie z postanowieniami umownymi łączącymi strony, raty spłaty kredytu ustalane były według **kursu sprzedaży** ustalanego w tabeli kursowej banku, obowiązującej w banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu (**§ 9 ust. 2 Regulaminu**). Zapis ten świadczy również o braku jednoznaczności w określeniu wysokości uiszczanych przez kredytobiorców rat kredytowych. W momencie zawierania umowy, powodom nie była znana wysokość poszczególnych rat kredytowych i odsetkowych, albowiem nie otrzymali pełnego harmonogramu spłaty kredytu w momencie podpisywania umowy ani nawet symulacji przyszłych spłat.

Należy nadmienić, że ani regulamin ani żadne z postanowień umownych, stanowiące podstawę ustalenia treści łączącego strony stosunku prawnego, nie określały zasad ustalania kursów walut w Tabeli kursowej banku.

W tym miejscu należy w pierwszej kolejności wskazać, iż ważność czynności prawnej badana jest przez Sąd z urzędu.

Zgodnie z art. 58 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy (§ 1). Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego (§ 2). Zgodnie natomiast z § 3 przywołanego przepisu, jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swojego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Analiza zapisów postanowień przedmiotowej umowy kredytowej zawartej między stronami wskazuje, że nie spełnia ona – mając na uwadze przytoczone wyżej przepisy – wymaganych zasad regulujących prawidłowy sposób dokonania czynności prawnej. Najważniejszym uchybieniem w tym zakresie jest przyznanie sobie przez pozwany bank arbitralnej możliwości kształtowania pozycji prawnej i finansowej dłużnika w stosunku cywilno-prawnym z naruszeniem zasady równości stron. Władztwo to dotyczyło najważniejszych postanowień umownych – ustalenia całkowitej kwoty wysokości zaciągniętego kredytu oraz wysokości kwot miesięcznych rat wpłacanych przez powodów. W tym zakresie umowa nie związała banku żadnymi ograniczeniami co do sposobu określania kursów dnia w bankowej tabeli kursów. Wszelkie ustalenia w tym zakresie wynikały z tworzonej przez bank jednostronnie tabeli kursów, przy czym istotne jest wskazanie, iż żaden dokument nie regulował obiektywnego mechanizmu ich powstawania i mechanizm tworzenia kursów przez bank nie został powodom wyjaśniony.

W ocenie Sądu w rozpatrywanej sytuacji naruszona została sama istota każdego stosunku zobowiązaniowego, który opiera się na równości stron umowy konsensualnej.

Uprzywilejowana pozycja banku polegała na przyznaniu sobie prawa do jednostronnego i arbitralnego decydowania w zakresie określania wysokości zobowiązania łączącego strony stosunku w chwili jego uruchomienia i wysokości kolejnych rat według kursów ustalanych tylko przez stronę bankową bez uprzedzenia o mechanizmie tworzenia kursów banku i przeznaczeniu spreadu walutowego jako dodatkowego i ukrytego w umowie przychodu banku.

Co za tym idzie, naruszona została istota stosunku zobowiązaniowego, a dotknięte nieważnością zostały postanowienia umowne stanowiące główne świadczenia kredytobiorcy, jakimi jest kwota kredytu oraz sposób indeksacji ściśle związany ze świadczeniem głównym, który decyduje o wyliczeniu każdorazowo wysokości świadczenia dłużnika. Przedmiot główny umowy nie jest zatem jasno sprecyzowany i jest nieprzewidywalny w czasie trwania kredytu.

Wobec powyższego, na mocy art. 58 § 3 k.c., wobec faktu, że bez pełnej znajomości postanowień dotyczących sposobu określania kursów walut strony nie zawarłyby umowy kredytu, całość czynności prawnej należało uznać za nieważną jako sprzeczną z istotą zobowiązania cywilnoprawnego.

Nie ulega wątpliwości Sądu, że bez przedmiotowych postanowień - mających nieuczciwy charakter, umowa nie zostałaby zawarta. Na podstawie doświadczenia życiowego wskazać bowiem należy, że żaden podmiot stosunku prawnego nie wiązałby się nim bez znajomości elementarnych jego postanowień. **W podobny sposób wypowiedział się też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 października 2019 r. sygn. akt IV CSK 309/18**, który stwierdził, że racjonalny kredytobiorca nie decydowałby się na kredyt powiązany z kursem waluty obcej, bez znajomości obiektywnych mechanizmów ustalających taki kurs w banku.

Należy podkreślić, że w każdym wypadku umowa będzie spreczna z naturą zobowiązania jako takiego, jeśli określenie świadczenia zostanie pozostawione woli wyłącznie jednej ze stron. W doktrynie prawa stwierdzenie to od dawna nie budzi wątpliwości. Gdyby oznaczenia miał dokonać dłużnik, według swego swobodnego uznania, nie byłoby żadnego zobowiązania. Gdyby zaś miał go dokonać wierzyciel, umowa byłaby niemoralna, gdyż dłużnik byłby zdany na łaskę i niełaskę wierzyciela (patrz: R. Longchamps de Berier, Zobowiązania, Lwów 1938, s. 157).

Naruszenie istoty stosunku zobowiązaniowego oznacza przekroczenie granic swobody umów określonych w art. 353¹ k.c. i prowadzi do nieważności czynności prawnej jako sprzecznnej z ustawą, o czym stanowi przepis art. 58 k.c. Należy w tych rozważaniach zwrócić uwagę na dwie uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, wydane na kanwie przepisów dotyczących czynności bankowych.

W uchwale z 22 maja 1991 r. w sprawie III CZP 15/91 Sąd Najwyższy wskazał, że za sprzeczne naturą umowy gospodarczej należy uznać pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków, zaś

sprzeczność ta występuje szczególnie wyraźnie zwłaszcza przy umowach, zawieranych nie w oparciu o indywidualne pertraktacje, ale w oparciu o regulamin wydany przez profesjonalistę. W konsekwencji Sąd Najwyższy uznał za nieskuteczne prawnie postanowienia umowy pozwalające na dowolną zmianę regulaminu rachunku bankowego.

Z kolei w uchwale z 6 marca 1992 r. w sprawie III CZP 141/91 Sąd Najwyższy stwierdził, że dowolne określanie wysokości odsetek w czasie trwania stosunku prawnego jest sprzeczne z zasadami słuszności kontraktowej i w konsekwencji dla skutecznego zastrzeżenia możliwości jednostronnej zmiany tych odsetek zastrzegł konieczność wskazania konkretnych okoliczności, od których ta zmiana jest uzależniona. Bez tego warunku umowa byłaby nieważna ze względu na naruszenie zasad współżycia społecznego.

Podsumowując, dotknięte nieważnością postanowienia dotyczyły w ocenie Sądu głównego świadczenia umowy kredytu tj. zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu, co należy do „essentialia negotii” umowy kredytu, a jednocześnie stanowi główny przedmiot umowy, o który mowa w dyrektywie nr 93/13 EWG.

Już wyrok TSUE z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 (D. Polska) – z powołaniem się na stanowisko wyrażone wyroku z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie K. i K. R. (C-26/13 EU:C:2014:282, pkt 80-84) oraz w wyroku z 26.03.2019 r. w sprawie (...) i B. (C-70/17 EU:2019:250, pkt 64) wyraźnie wskazuje, że art. 6 ust.1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu, że umowa nie może dalej obowiązywać bez nieuczciwych postanowień i wtedy sąd powinien orzec jej nieważność. Jednocześnie wykluczono możliwość uzupełnienia luk w umowie poprzez zastosowanie np. średniego kursu waluty w NBP.

W tym zakresie należy przyznać rację powodom, że zawarta przez nich umowa jest nieważna, ponieważ jest sprzeczna z przepisem art. 69 ust. 1 Prawa bankowego i art. 353 k.c., bowiem nie określa jasno zasad obliczenia kwot wypłaconego kredytu w złotych i sposobu wyliczenia kursu bankowego kupna/sprzedaży (z uwagi na abuzywność klauzul przeliczeniowych - indeksacyjnych) oraz z uwagi na brak należytego i rzetelnego poinformowania konsumenta o skutkach ekonomicznych zawarcia takiej umowy w zakresie ryzyka walutowego i ryzyka zmiennej stopy procentowej.

Nawet przy przyjęciu, że strony, w granicach zasady swobody umów, mogły zawrzeć umowę z odniesieniem przeliczenia waluty CHF na PLN do tabeli kursów ustalonej przez bank, to umowa zawarta między stronami zawierająca klauzule abuzywne - w postaci wadliwego mechanizmu indeksacji - jest nieważna (bezskuteczna) także w zakresie ich treści, ponieważ nie może być wykonywana w dotychczasowym zakresie po usunięciu z niej zapisów stanowiących te klauzule abuzywne.

Regulacja zawarta w art. 385¹ k.c. ustanawiająca sankcję niezwiązania konsumenta niedozwolonymi postanowieniami umownymi jest ograniczeniem kompetencji przyznanych stronom w art. 353¹ k.c. (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 21 lutego 2013 roku, sygn. I CSK 408/12).

Należy także wskazać w tym miejscu, że z tezy głównej uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r. w sprawie o sygn. akt III CZP 29/17 r. wynika, iż oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone w świetle art. 385¹ § 1 k.c. należy dokonywać według stanu z chwili zawarcia umowy i nie mogą mieć na to wpływu okoliczności, które wystąpiły po zawarciu umowy kredytu ani przed jej zawarciem. Zatem w świetle tej uchwały bez znaczenia dla wyniku sprawy pozostają takie okoliczności jak: czy kurs stosowany przez bank był rynkowy, w jaki sposób kształtowało się oprocentowanie kredytu, w jaki sposób kredyt był obsługiwany i wykonywany w czasie po zawarciu umowy, fakt wejścia w życie ustawy antyspreadowej, czy fakt zawarcia przez strony aneksów już po zawarciu umowy kredytowej oraz to czy i dlaczego konsument zdecydował się na dany produkt bankowy.

W ocenie Sądu kwestionowane wyżej zapisy umowy stron jako postanowienia umowne należało uznać za abuzywne (nieuczciwe) i wyjaśnić przyczyny ich niezgodności z prawem.

Zgodnie z przepisem art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego

interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony związane są umową w pozostałym zakresie (§ 2).

Na mocy art. 385² k.c. zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

W okolicznościach niniejszej sprawy nie można zapomnieć, iż stronami niniejszego sporu był po stronie pozwanej profesjonalista w obrocie – bank, zaś po stronie powodowej konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c. Powodowie bezspornie bowiem zawarli przedmiotową umowę kredytową w celu nabycia lokalu mieszkalnego na rynku pierwotnym, służącemu zaspokojeniu ich potrzeb mieszkaniowych. Ustalony stan faktyczny wskazał przy tym wprost, że sporne klauzule umowne zawarte zostały we wzorcu umownym, na treść którego wpływu nie mieli powodowie jako konsumenci, a który sporządzony został przez profesjonalistę – pozwany bank.

W ocenie Sądu zaskarżone postanowienia dotyczące indeksacji nie były przy tym głównymi świadczeniami stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r. sygn. akt I CSK 1049/14, pojęcie głównego świadczenia stron należy rozumieć wąsko, jako postanowienia określające bezpośrednio świadczenie główne.

Klauzule będące przedmiotem niniejszego sporu nie noszą takiego przymiotu, a jedynie związane są z mechanizmem obliczania świadczenia głównego. Za świadczenia główne spornej umowy należy uznać postanowienia wskazane w § 2 pkt 1 umowy – kwota pożyczonego kapitału, oraz w § 6 umowy – obowiązek spłaty kredytu wraz z odsetkami. Mechanizmy, o których mowa w klauzulach zaskarżonych przez powodów związane są zaś jedynie ze sposobem wyliczenia tych świadczeń głównych.

W orzecznictwie i doktrynie wskazuje się, iż w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający interesy konsumenta są postanowienia umowne godzące w równowagę kontraktową stron, a także te, które zmierzają do wprowadzenia konsumenta w błąd, wykorzystując jego zaufanie i brak specjalistycznej wiedzy (W. Popiołek, *Objaśnienia do art. 385¹ k.c.*, K. Pietrzykowski, *Kodeks Cywilny, Komentarz T.1 Warszawa 2005*; K. Zagrobelny, *Objaśnienia do art. 385¹ k.c.*; E. Gniewek, *Kodeks cywilny, Komentarz, Warszawa 2008*).

Postanowienia umowy rażąco naruszają interes konsumenta, jeżeli poważnie i znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron. Między innymi o takiej sytuacji można mówić w razie nadmiernego naruszenia równowagi interesów stron poprzez wykorzystanie przez jedną z nich swojej przewagi przy układaniu wzorca umowy (wyrok SA w Warszawie z dnia 8 maja 2009 r. VI ACa 1395/08 LEX nr 1120219). Rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym.

Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku (wyrok SN z 13 lipca 2005r., I CK 832/04, LEX nr 159111). Sprzeczne z dobrymi obyczajami są te postanowienia wzorca umownego, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację takich wartości jak szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerłość, zaufanie, lojalność, rzetelność (zob. wyrok SA w Warszawie z 17 kwietnia 2013 r., VI ACa 1096/12, LEX nr 1335762).

Przyjmuje się, że klauzula dobrych obyczajów, podobnie jak klauzula zasad współżycia społecznego, nakazuje dokonać oceny w świetle norm pozaprawnych, przy czym chodzi o normy moralne i obyczajowe, powszechnie akceptowane albo znajdujące szczególne uznanie w określonej sferze działań, na przykład w obrocie profesjonalnym, w określonej branży, w stosunkach z konsumentem itp. Przez "dobre obyczaje" w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. należy rozumieć pozaprawne reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami (G.

Bieniek, H. Ciepła, St. Dmowski, J. Gudowski, K. Kołakowski, M. Sychowicz, T. Wiśniewski, Cz. Żuławska, Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania, tom 1, Wielkie Komentarze, Lexis Nexis 2009). Sprzeczne z dobrymi obyczajami będą działania wykorzystujące niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania (tak SA w Warszawie w wyroku z 27 stycznia 2011 r., VI ACa 771/10, LEX nr 824347).

Przenosząc powyższe rozważania teoretyczne na grunt rozpoznawanej sprawy, należy w pierwszej kolejności wskazać, że abuzywność postanowień umownych objawiała się tym, że zaskarżone klauzule nienegocjowane i niejasne, nie wskazywały wprost sposobu ustalania wysokości kursu CHF w tabeli bankowej pozwanego, na podstawie którego winno dokonywać się wyliczeń związanych z co miesięcznymi świadczeniami stron oraz przeliczenia kapitału kredytu przed jego wypłatą. W umowie i w regulaminie brak było obiektywnych wskaźników pozwalających na określenie mechanizmu tworzenia tego właśnie kursu. Pozwany pozostawił sobie arbitralną jednostronną możliwość do kształtowania owego kursu bez wiedzy i ingerencji powodów, stawiając ich przy tym w pozycji biernego uczestnika stosunku łączącego strony, nie wyjaśniając im tego zagadnienia. Wszelkie wyliczenia kursu waluty były dokonywane przez pozwanego jednostronnie, a to działanie narzucało powodom wysokość faktycznego zobowiązania w zakresie wysokości kapitału i wysokości raty kredytowej. Różnica kursowa zwana spreadem walutowym stanowiła dodatkowy przychód banku, o czym konsument nie był informowany wprost, tzn. że oprócz odsetek i prowizji ujawnionych w umowie jako koszty kredytu, bank będzie zarabiał na konsumencie dodatkowe pieniądze z obrotu walutowego zawartego w mechanizmie indeksacji.

Takie działanie pozwanego w ocenie Sądu jest również sprzeczne z zasadami współżycia społecznego oraz rażąco narusza interesu powodów jako konsumentów.

Należy w tym miejscu dodać za Sądem Najwyższym (wyrok z dnia 29 października 2019 r. sygn. akt IV CSK 309/18) - którego ustalenia podziela Sąd, że tej sytuacji nie zmienia fakt podpisania przez powodów oświadczenia o ryzyku kursowym związanym z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt oraz o tym, że ryzyko to ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku i na wysokość rat spłaty kredytu. Z poczynionych przez Sąd ustaleń (w tym w głównej mierze z zeznań powodów) wynika, iż powodom nie zostały przedstawione jakiegokolwiek symulacje dotyczące możliwych zmian kursowych i ich wpływu na wysokość ich zobowiązania wynikającego z umowy kredytu. Przedstawiony powyżej sposób poinformowania kredytobiorców o ryzyku kursowym (polegający jedynie na przedłożeniu kredytobiorcom gotowej treści oświadczenia do podpisu bez jednoczesnego realnego udzielenia im wyczerpujących informacji i pouczeń w tym zakresie) uznać należy za niezwykle pobieżne i jako takie nie mogące zostać uznane za wyczerpującą i rzetelną informację udzieloną w tym zakresie konsumentowi przez podmiot profesjonalny, będący silniejszą stroną stosunku umownego. Oświadczenia te były podpisywane bez wcześniejszej rzetelnej informacji na temat ich znaczenia i skutków.

Na gruncie powyższego Sąd uznał, że stosunek łączący strony nosił znamiona nieprawidłowości, co związane jest z treścią postanowień umownych kwestionowanych przez powodów. Postanowienia te dawały bowiem pozwanemu możliwość każdorazowego jednostronnego kształtowania wysokości świadczenia, do którego zobowiązani byli powodowie.

Istotną kwestią w niniejszej sprawie jest to, że waloryzacja rat kredytu udzielonego na podstawie umowy o kredyt hipoteczny odbywała się w oparciu o Tabele kursowe sporządzane przez pozwanego. Wynikało to wprost z zakwestionowanych postanowień umownych.

Na kanwie poczynionych ustaleń faktycznych wskazać jednak należy, że tabele te powstawały wyłącznie w wyniku jednostronnych decyzji zarządu banku, a powodowie nie mieli żadnego wpływu na ich treść. W tym stanie rzeczy, zostali oni de facto wykluczeni z decydowania o wysokości stosunku prawnego łączącego ich ze stroną pozwaną. Ukształtowanie stosunku w opisany powyżej sposób uprawniało pozwanego bank do dodatkowego - pozaumownego

wynagrodzenia, albowiem kursy wykorzystywane przy tworzeniu tabel kursów były kursami kupna i sprzedaży, które de facto zawierają w sobie wynagrodzenie, czyli ustalaną przez zarząd banku marżę banku pobieraną tą drogą za dokonanie transakcji kupna lub sprzedaży, której to wysokość była zależna tylko i wyłącznie od woli pozwanego.

Co przy tym także istotne, jak wskazał świadek A. S., pozwany przy ustalaniu kursów walut wprawdzie opierał się na aktualnych notowaniach walut z serwisów (...), jednak wartości te modyfikował następnie w sposób dowolny stosując bliżej niesprecyzowane bufory i samodzielnie przez siebie ustalony. Bank nie brał przy tym także pod uwagę średniego kursu NBP. Jednocześnie, jak już wskazano mechanizmy ustalania kursów walut przez pozwanego nie zostało wprost uregulowane w umowie łączącej strony i klienci nie byli informowani o stosowanej przez pozwanego metodzie ustalania kursów ani o współczynnikach, na których się on opierał. Brak takich postanowień w umowie łączącej strony jest z kolei naruszeniem dobrych obyczajów, gdyż nie pozwala przewidzieć stronie powodowej, w jakiej wysokości winno nastąpić spełnienie świadczenia.

Mając powyższe na uwadze, należy wskazać, że po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych, treść stosunku prawnego nie pozwala na przyjęcie, że strony zawarłyby ważną prawnie umowę kredytu.

Podsumowując, zawarta przez strony (poprzednika prawnego pozwanego) umowa była nieważna z uwagi na naruszenie art. 69 ust. 1 prawa bankowego w zw. art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 1 i 3 k.c. o czym Sąd orzekł w pkt 1 sentencji wyroku.

Powyższe, co warto podkreślić, czyniło co do zasady co najmniej zbędnym dokonywanie kontroli ponownie tych samych postanowień przeliczeniowych pod kątem zarzucanej przez powodów abuzywności, w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., gdyż za abuzywne można uznać tylko takie postanowienia umowne, które są ważne. Sąd poddał jednak ocenie klauzule przeliczeniowe pod kątem spełnienia przesłanek z art. 385¹ k.c., ze względu na formułowane przez powodów zarzuty co do ich abuzywnego charakteru i wywodzone z tego skutki, m.in. w postaci nieważności umowy kredytu (jako kolejny argument powodów za nieważnością umowy).

Nieważność spornej umowy skutkuje bez wątpienia tym, że należności wzajemne dotychczas przez strony uiszczone jako świadczenia nienależne zostały uiszczone bez podstawy prawnej. Bank bowiem oddał na rzecz powodów kwotę kredytu bez podstawy prawnej - nieważnej umowy kredytowej, z kolei powodowie bez takiej podstawy uiszczali comiesięczne raty kredytowe w kwotach wskazanych w pozwie aktualnych na dzień zmiany pozwu.

Nieważność umowy powodowała, iż świadczenie uiszczone przez powodów tytułem uiszczenia wszystkich należności w związku zawartą umową na rachunek pozwanego było nienależne. Ponadto na gruncie niniejszej sprawy Sąd uznał, iż niezasadna była przy tym argumentacja pozwanego, negująca możliwość uwzględnienia roszczenia powodów w oparciu o art. 410 k.c.

Nieważność umowy powodowała, iż następowało wyjście ze stosunku prawnego łączącego strony i niemożność kreowania w oparciu i w ramach tego stosunku prawnego żądania. Wskazana powyżej sytuacja, tj. stwierdzenie nieważności umowy, stanowi jedną

z kondykcji - *condictio sine causa* - i odnosi się do sytuacji, w których czynność prawna była od początku bezwzględnie nieważna i nie istniała możliwość jej konwalidacji, np. czynność sprzeczna z prawem lub z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 1 i 3 k.c.). Kondykcja ta wystąpi też w przypadku, w którym nieważna okazała się część czynności prawnej, na podstawie której spełnione zostały świadczenia (zob. wyr. SA w Warszawie z 20.10.2016 r., I ACa 1732/15, Legalis; zob. także wcześniej wyr. SN z 7.11.1997 r., II CKN 424/97, OSNC 1998, Nr 5, poz. 77, z glosą M. Lemkowskiego; wyr. SN z 24.11.2011 r., I CSK 66/11, Legalis). W doktrynie został również wyrażony pogląd, iż przesłanki tej właśnie kondykcji zostają spełnione w przypadku spełnienia przez konsumenta świadczenia na rzecz przedsiębiorcy na podstawie klauzuli umownej, która została uznana za niedozwoloną (art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c.).

Wprawdzie klauzula taka nie jest nieważna, lecz bezskuteczna, niemniej powołany wyżej przepis stanowi *lex specialis* wobec art. 58 k.c., ustawiony w interesie konsumenta. W jego braku zastosowanie znajdowałby właśnie art. 58 k.c.

Podobnie jak w przypadku nieważności czynności prawnej, bezskuteczność z art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c. występuje z mocy samego prawa, a wyrok sądu ma charakter deklaratoryjny. Przedmiotowa kondykcja zgodnie z poglądami doktryny i stanowiskiem wyrażanym w orzecznictwie jest interpretowana w kategorii wyjątku od ogólnego rozwiązania, według którego wzbogacenie - jako jedna z przesłanek powstania roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia - rozumiane jest jako stan, w którym wzbogacony, uzyskując określoną korzyść kosztem zubożonego, staje się podmiotem prawa wyrażającego tę korzyść i może nią swobodnie dysponować nie tyle w sensie faktycznym, lecz prawnym. W przypadku dokonania nieważnej czynności prawnej wzbogacony nie staje się bowiem podmiotem prawa do uzyskanego świadczenia, a pomimo to musi je zwrócić jako nienależne.

Stwierdzenie nieważności spornej umowy powoduje zatem obowiązek dokonania zwrotu wzajemnych świadczeń pomiędzy stronami umowy, stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Co do zasady, kredytobiorca powinien więc zwrócić bankowi otrzymaną od niego kwotę kapitału, a zatem bez odsetek i kosztów dodatkowych, bank zaś powinien zwrócić kredytobiorcy wszelkie wpłacone przez niego raty kredytowe i inne opłaty oraz składki.

Gdy w umowach wzajemnych bezpodstawne wzbogacenie następuje po obydwu stronach, teoretycznie możliwe są dwa rozwiązania. Według tzw. **teorii dwóch kondykcji**, każde roszczenie o wydanie wzbogacenia traktuje się oddzielnie i niezależnie od drugiego,

a wyrównanie pomiędzy nimi możliwe jest jedynie według przepisów o potrąceniu. **Tzw. teoria salda** natomiast, traktuje świadczenie wzajemne jako pozycję, którą od razu należy odjąć od wzbogacenia tak, że druga strona świadczenia zwraca jedynie nadwyżkę otrzymanego świadczenia ponad wartość świadczenia, które sama spełniła.

W ocenie Sądu nie ma podstaw do zastosowania tzw. teorii salda w niniejszej sprawie. Konstrukcja art. 496 w zw. z art. 497 k.c. wyraźnie wskazuje, że nawet w przypadku nieważności umowy wzajemnej ustawodawca nie normuje świadczeń łącznie, a jedynie przyznaje prawo zatrzymania jako gwarancję, że każde z nienależnych świadczeń zostanie zwrócone. Nawet gdy jedno ze świadczeń jest niemożliwe do wykonania bez winy dłużnika, a drugie jest możliwe, to obowiązek zwrotu pomimo braku świadczenia wzajemnego, ujemuje się w doktrynie jako „normalne ryzyko rozliczeń w ramach bezpodstawnego wzbogacenia”.

Na gruncie niniejszej sprawy z uwagi na szczególne uwarunkowania wykonania umowy kredytu w ocenie Sądu brak było podstawy do dokonania wzajemnych rozliczeń stron nieważnej umowy w ramach już tegoż postępowania poprzez „rozliczenie saldem” (tj. umorzenie obu roszczeń do wartości wierzytelności niższej i zasądzenie tylko różnicy obu wierzytelności), a zatem poprzez dokonanie wzajemnego umorzenia kondykcji.

W art. 410 § 1 k.c. ustawodawca przesądził, iż samo spełnienie świadczenia nienależnego jest źródłem roszczenia zwrotnego, przysługującego zubożonemu i nie ma potrzeby ustalania, czy i w jakim zakresie spełnione świadczenie wzbogaciło accipiensa ani czy na skutek tego świadczenia majątek solvensa uległ zmniejszeniu. Samo bowiem spełnienie świadczenia wypełnia przesłankę zubożenia po stronie powodowej, a uzyskanie tego świadczenia przez stronę pozwaną – przesłankę wzbogacenia, choćby Kredytobiorca był równolegle dłużnikiem Banku (zob. m.in. uzasadnienie wyroku SN z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, Lex nr 2771344 oraz uchwałę [3] SN z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, Lex nr 3120579).

Dodatkowo należy wskazać, że zasadność teorii dwóch kondykcji została przesądzona po wydaniu przez Sąd wyroku w niniejszej sprawie, w uchwale [7] Sądu Najwyższego z 07 maja 2021 r., III CZP 6/21, mającej moc zasady prawnej.

W świetle powyższego nie sposób było również stwierdzić, by pozwany nie był wzbogacony kosztem powodów lub by zaistniały przesłanki wymienione w art. 409 k.c. Nie sposób postawić bowiem znaku równości między zużyciem czy utratą wzbogacenia w rozumieniu tego przepisu a obowiązkiem zwrotu wzajemnego świadczenia przez powodów na rzecz pozwanego spełnionego w wykonaniu nieważnej umowy. Przypadki zużycia lub utraty wzbogacenia w świetle art.

409 k.c., powodujące odpadnięcie wzbogacenia, muszą ograniczyć się zatem do tych tylko sytuacji, kiedy nastąpiło to bezproduktywnie, a więc bez uzyskania jakiegokolwiek ekwiwalentu, czy też innej korzyści dla majątku wzbogaconego (por. wyrok SN z 4.4.2008 r., I PK 247/07, OSN 2009, Nr 17–18, poz. 223)

W okolicznościach przedmiotowej sprawy brak było jakiegokolwiek dowodu na okoliczność, że pozwany uzyskaną korzyść zużył lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony.

W efekcie powyższych rozważań Sąd uznał, że żądanie powodów dotyczące zasądzenia kwot wpłaconych przez nich na rzecz pozwanego tytułem spłat rat kredytu zasługiwało na uwzględnienie. Analiza złożonych przez powodów dokumentów doprowadziła Sąd do przekonania, że powodowie wykazali zgłoszone roszczenia pieniężne. Pozwany nie podważył w toku niniejszego postępowania ww. ustaleń. W zakresie żądania głównego o zapłatę Sąd orzekł zatem w punkcie drugim sentencji wyroku zgodnie z żądaniem pozwu.

W przedmiotowej sprawie powodowie domagali się zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od żądanej kwoty 51.892,11 CHF liczonych od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pisma powodów modyfikującego żądania pozwu z dnia 21 lutego 2020 r. do dnia zapłaty. Stosownie do art. 481 § 1 i 2 k.c., jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności, a jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie. Termin zapłaty dochodzonych należności nie był oznaczony, ani nie wynikał z właściwości zobowiązania, zatem świadczenie to powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu pozwanego do zapłaty (art. 455 k.c.). Zatem jako że doręczenie pozwanemu odpisu pisma powodów modyfikującego żądania pozwu z dnia 21 lutego 2020 r. nastąpiło w dniu 10 lipca 2020 r., w związku z powyższym Sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 51.892,11 CHF od tego dnia, tj. 10 lipca 2020 r.

Orzekając o kosztach postępowania w punkcie drugim sentencji wyroku, Sąd na podstawie art. 98 k.p.c. włożył na pozwanego jako przegrywającego obowiązek zwrotu powodom pełnych kosztów procesu. Koszty strony powodowej niezbędne do celowego dochodzenia praw w niniejszej sprawie wyniosły łącznie 11.800,00 zł, na co składają się uiszczona opłata sądowa od pozwu w wysokości 1.000,00 zł i wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w wysokości 10.800,00 zł wskazanej na podstawie § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Mając na uwadze całokształt poczynionych powyżej rozważań, orzeczono jak w sentencji wyroku.

Z/

1. (...)

2. (...)